

RAPPORTERING

PROJEKTRAPPORT ENLIGT SJÄLVVÄRDERINGSMODELLEN

Datum:

Projektbenämning

Team RiAS

(Utveckling av metoder och teamarbete för att få fler vuxna romer i studier, arbete och självförsörjning)

Rapportering avser

Delrapport för projekttiden 1/1–30/6-2011

För deltagarna – Projektets förutsättningar

Länsstyrelsen i Västmanlands län beviljades under tidsperioden 090105–090405 medel från Delegationen för romska frågor för att i samverkan med Västerås stad genomföra en förstudie om romers situation i Västerås.

Syftet var bland annat att synliggöra romernas situation i Västerås samt att med utgångspunkt i minoritetslagstiftningen identifiera behov av insatser för att stärka romernas förankring i samhället. Målet var att förbättra romernas situation på arbetsmarknaden och i utbildningssektorn/skolan samt att minska ohälsan bland kvinnor och män.

I förstudien etablerades kontakt med tre grupper, finska, ex. jugoslaviska och polska romer. Inom dessa grupper framkom att ca 250 individer var bosatta och levde i Västerås, varav ca 160 personer var över 20 år.

Ca 100 hushåll beräknades ha försörjningsstöd. Av dessa hade flera hushåll utfyllnad i form av försörjningsstöd då deras ersättningsnivå i socialförsäkringssystemet låg under skälig levnadsnivå. Inom den ex. jugoslaviska gruppen fanns långa sjukskrivningar, 10-12 år rapporteras, medan den finska gruppen hade flera som antingen hade tillfällig eller definitiv sjukpension.

Av förstudien framkom att utbildningsnivån bland de vuxna romerna generellt är mycket låg. De flesta hade bristfällig eller obefintlig skolgång. Inom alla grupper rapporterades läs och skrivsvårigheter, analfabeter fanns inom alla grupperna, störst förekomst rapporterades bland den ex. jugoslaviska gruppen. Den ex. jugoslaviska gruppen var också den grupp som har störst problem med att tala och förstå det svenska språket. Många vittnade om stora svårigheter med studier i SFI och angav grundläggande läs och skrivsvårigheter/inlärningsvärigheter i kombination med fysisk och psykisk ohälsa som ett hinder att tillgodogöra sig undervisningen.

Få romer hade arbete. De flesta arbeten idag kräver både utbildning och erfarenhet vilket gör att romernas situation på arbetsmarknaden generellt är mycket svår. Andra försvårande omständigheten är den romska kulturen som i många fall hindrar, framför allt kvinnor, att utöva vissa yrken. Till det kommer de fördomar som de flesta romer beskriver sig möta när de söker arbete och inte minst den stora ohälsan inom gruppen.

Många har fysiska besvär som härrör sig från tunga och svåra levnadsförhållanden. Med få undantag beskriver familjer att en eller flera familjemedlemmar lider av psykosociala problem, depression och/eller psykisk sjukdom. De beskriver en ständig oro över sin livssituation och framtidsmöjligheter som tar sig uttryck i bristande självkänsla, uppgivenhet, maktlöshet, isolering och utanförskap.

Identifiering av deltagare:

Då det inte är tillåtet att registrera etnisk tillhörighet och det saknas aktiva romska föreningar i Västerås eller andra etablerade kontaktvägar som når ut till romer har projektet använt sig av sedan tidigare etablerade kontakter och uppsökande verksamhet inom den romska gruppen, främst den finska men också den ex. jugoslaviska gruppen. Projektet har också informerat om verksamheten vid möten med Romska rådet i Västerås och i de utskick som görs via Romska rådet. Tillsammans med VUC och Miroi har det bjudits in till öppet hus med information om Orienteringskursen och RiAS.

Urval av deltagare:

Deltagandet bygger på eget intresse och vilja att delta. Samtliga som fullgjort Orienteringskursen för romer har under kursens gång fått information och erbjudande att delta i projektet. Personer som vänder sig direkt till projektet har erbjudits deltagande och personligt utformat stöd utifrån sin aktuella situation. Gemensamt för alla är arbetslöshet, bristande utbildning, avsaknad av arbetslivserfarenhet och kontaktnät, bristande samhällsinformation och kunskap, bristande tilltro till majoritetssamhällets vilja och förmåga att bidra till förändring.

För deltagarna – Genomförande och process

Den tänkta processen i projektet var att erbjuda de deltagare som fullföljt Västerås stads 10 veckors Orienteringskurs för romer fortsatt stöd i att nå sina mål gällande studier och arbete i syfte att nå självförsörjning. De första deltagarna planerades att rekryteras från Orienteringskursen som startade hösten 2010 för att sedan successivt fyllas på med deltagare från de två planerade Orienteringskurserna under 2011.

Till Orienteringskursen 2010 lämnade elva romer in ansökan (fyra män och sju kvinnor). Nio personer kom till start. Av dessa slutförde sju deltagare kursen (en man och sex kvinnor).

Beslut fattades att förlänga 2011 års kurs med ytterligare 4 veckor under januari/februari 2011 då såväl deltagare som kursledare bedömde att tiden varit för knapp. Sex deltagare, samtliga kvinnor, bedömdes ha tillgodogjorts sig tillräckliga kunskaper för att gå vidare till fortsättningskursen.

Under fortsättningskursen bjöds in till flerpartssamtal med handläggare från aktuella myndigheter utifrån varje enskild deltagares situation och behov. Projektledare för RiAS deltog i samtliga möten. Syftet var att få till en gemensam planering utifrån elevens förutsättningar och framtida mål. Handläggare från Socialkontor ekonomi deltog vid samtliga träffar, handläggare vid arbetsförmedling var svåra att identifiera och få till tider med men när väl mötet blev av hade det en positiv effekt både för handläggare och elev i form av ett personligt möte med möjlighet att berätta och ställa frågor ifrån båda håll och få ökad kunskap. Det framkom att några elever hade dokumenterade fysiska arbetshinder och att arbetsrehabilitering prövats vid tidigare tillfällen men ingen kontak med försäkringskassa eller sjukvård var etablerad i nuläget.

Vid orienteringskursens slut uppgav 3 personer att de var nöjda och 3 personer att de var mycket nöjda med Orienteringskursen som helhet och att de fått ökat självförtroende och kunskaper under kursen. Samtliga deltagare önskade delta i projekt RiAS efter kursavslut.

Under våren 2011 har deltagarna träffats i grupp tillsammans med coach 1-3ggr/vecka beroende på hur mycket personal som funnits i projektet. Träffarna har handlat om att upprätthålla en social kontakt som grundades under Orienteringskursen, att stärka självkänslan, få dela glädje och bekymmer, ta del av andras erfarenheter, hålla kvar målet om arbete och ett självständigt liv, att våga drömma och

konkret titta på vägen dit, både möjligheter, hinder och tidsperspektiv. Deltagarna har tillsammans med coach jobbat fram personliga Cv:n som lyfter fram andra kunskaper än betyg och arbetslivserfarenhet vilket för de flesta romer är en bristvara som blir väldigt synlig, inte minst för dem själva, i ett traditionellt CV.

Varje deltagare har också erbjudits ett långtgående personligt stöd och praktisk hjälp att hantera olika problem i sin faktiska livssituation, hjälp att kontakta myndigheter, stöd i möten med myndigheter och andra instanser i samhället. För många är detta avgörande för om de ska orka hålla kvar energi i att studera och planera framåt eller klara av att dagligen gå till ett arbete.

Deltagarna har både i grupp och enskilt tillsammans med coach etablerat en personlig kontakt hos VUC. En studievägledare har uppdraget att jobba mot den romska gruppen. Det har lett till ökad kunskap och engagemang inom VUC och ökat förtroende från den romska gruppen. Olika speciallösningar har arbetats fram som lett till att romer, både inskrivna i projektet och romer som själva tagit kontakt på uppmaning av inskrivna i projektet, nu är igång i arbete och studier.

Till vårens OTR kurs (18/4-23/6- 2011) var 9 personer anmälda till start (6 män och 3 kvinnor). 7 personer kom till uppropet och 1 deltagare slutförde hela kursen med godkänd närvaro. En deltagare fick under kursens gång möjlighet att ingå i Ung resurs. Studierna där kolliderade bitvis med Orienteringskursen och påverkade närvaron.

Kursomgången blev en utmaning med sviktande närvaro. Med en ständigt skiftande elevnärvaro blev det bitvis svårt att få till en gruppdynamik med deltagarna. Studiebesök planerades och bokades in men ingen eller få kom. Vid ett uppföljande möte mellan VUC, Miroi och RiAS konstaterades att flertalet hade omständigheter omkring sig privat som gjort det svårt att fokusera på studier. En del problem var kända innan kursstart men trots aktivt stöd från RiAS i kontakter med socialkontoret kunde inte situationen lösas på ett tillfredställande sätt och förutsättningarna för studier blev därmed ytterst begränsade.

Från den andra Orienteringskursen blev endast 1 deltagare aktuell för inskrivning i RiAS samt en som erhåller stöd under studier/arbete inom Ung resurs.

Utifrån ovanstående togs beslut om att höstens Orienteringskurs med planerad start 19/9-2011 skulle skjutas fram, nytt planerat startdatum 31/10-2011.

För deltagarna – Resultat och effekter

För de deltagare som fullföljt Orienteringskursen och skrivit in sig i RiAS är måluppfyllelsen hög. Samtliga deltagare i RiAS har idag tydligare mål med vad de vill med sin framtid och en ökad tro på möjligheten till förändring. De beskriver en ökad social gemenskap och stöd i svåra situationer. De har fått en ökad självkänsla och kan prata om sig själva som personer med resurser. Genom studier och arbete har de fått struktur och input i vardagen som bryter isolering och passivitet och leder till ett ökat välbefinnande. Hälsa är dock ett eftersatt område som behöver uppmärksammas och arbetas med, både förebyggande och utifrån tidigare sjukdomshistoria hos enskilda om vi ska uppnå hållbara resultat i arbetet mot självförsörjning.

Bidragsberoendet har minskat genom att de som arbetar, helt eller delvis blir självförsörjande beroende på arbetets omfattning och kombinationen med socialförsäkringssystemet såsom barnbidrag mm. Av de sex deltagarna som skrevs in i RiAS i februari 2011 är fem stycken igång i studier och/eller arbete, en är f n föräldraledig men vill fortsätta sin medverkan i RiAS och planerar för framtida studier. Två av deltagarna har under våren gjort praktik inom barn- och äldreomsorgen vilket resulterade i timanställning för en deltagare. Två deltagare har antagits till Ung Resurs vilket innebär studier på halvtid för att läsa in grundskolekompetens i kombination med avlönat arbete på halvtid. Ytterligare två deltagare studerar på grundnivå varav en har behörighet för högre studier men

begränsas av sina möjligheter att finansiera studierna. Ytterligare två romska kvinnor har fått plats inom Ung resurs under våren och en startar till hösten. Sammantaget har vi fem romer som har en plats/ är på väg in i Ung resurs. Anställningen är på sex månader med möjlighet till förlängning under 2012. Dessa personer är noggrant kartlagda med en studieplanering som ska hålla. Här har vi bett AMA gå utanför ramarna i vissa fall för att matcha individen på bästa sätt. Flera av deltagarna är ”överåriga” men har tilldelats plats utifrån särskilda behov.

Kvantitetsmässigt har vi inte nått måluppfyllelse. Orsakerna till det måste diskuteras och analyseras, inte minst med den romska gruppen. Generellt kan dock sägas att detta är erfarenheter som delas av alla som arbetar med den romska gruppen. Det är ett långsiktigt arbete som tar tid att bygga upp och förankra och måste ses i perspektiv av det långa utanförskapet.

Målgruppen romer är på intet sätt homogen vilket gör det svårt att med små resurser svara upp på de olika behoven. Det är ett arbete som bygger mycket på kontinuitet och förtroende. De myndigheter och instanser som ska samverka måste ha en vilja och förmåga att ibland gå utanför ramarna för att hitta lösningar. För en grupp som är så marginaliserad krävs ibland särlösningar. För att få fram goda exempel inom gruppen skulle vi så här i början behöva ”skräddarsy” arbetsplatser.

Orienteringskursen är en bra start. Att börja diskutera vad man drömmer om att arbeta med i framtiden leder ofta vidare till studier på någon nivå och då har vi fångat en persons intresse, skapat lite glöd och engagemang. Vi behöver dock se över formerna. Första kursen hade genomgående kvinnliga deltagare, andra kursen övervägande manliga, första kursen var mer homogen, inte bara till kön utan också livssituationen i stort medan andra kursen spretade i både åldergrupper och erfarenhetsbakgrund och fler hade en livssituation som gjorde det svårt att fokusera på studier.

Deltagarna har hitintills bestått av finska och ex. jugoslaviska romer. RiAS har börjat etablera kontakt med både svenska och polska romer. För att verkligheten nå ut behöver vi anställa romska brobyggare som kan leda oss vidare både för att bredda målgruppen men också för att öka vår förståelse för hur vi kan bygga upp stödet på bästa sätt. Flera av de nyckelpersoner som varit oss behjälpliga uttrycker att förväntningar på dem är stora både från majoritetssamhället och från den egna gruppen. Det upplever sig bli klämda mellan olika förväntningar på vad de ska åstadkomma samtidigt som de själva brottas med samma problem i vardagen som gruppen de förväntas företräda.

En framgångsfaktor har varit det nära samarbetet mellan RiAS och VUC. Att en person tilldelats huvudansvaret att arbeta med målgruppen har breddat kompetensen inom VUC både för målgruppens behov i stort men också runt enskilda personer och gjort det möjligt att genomföra hållbara planeringar och vid behov förankra särlösningar. För romerna har det inneburit att de vet vart de vänder sig och ett förtroende har etablerats som gör att fler romer även utanför projektet söker kontakt med VUC.

Samverkan med socialtjänsten och arbetsförmedlingen har många gånger präglats av det motsatta. De flesta deltagare har aldrig träffat sin handläggare eller vet vad de heter. De har generellt stora svårigheter att nå sina handläggare och handläggargrupperna är många, både på grund av personalomsättning men också beroende på organisation. Det saknas ofta kunskap om romer i organisationen och de kunskaper som tillförs genereras sällan utan tenderar att drunkna i mängden. För att kunna utveckla samverkansformer, sprida kompetens och öka romers förtroende för myndigheten krävs att färre personer är involverade i processen.

Ett mål var att söka framtida ESF medel för att utveckla arbetet med romer. Under året har hållits både regionala och nationella utlysningar. Projektledare för RiAS har deltagit i olika sammankomster kring dessa. Under våren växte ett beslut fram att söka ESF medel i samverkan med Uppsala, Eskilstuna och Stockholm med bildningsförbundet Sensus som projektägare i en nationell utlysning. Projektansökan arbetades fram och lämnades in under april 2011. Projektet som har fått namnet Romane’buca´(romska arbeten) har genomgått granskning och godkänts av handläggare vid ESF rådet. På grund av budgetens storlek skall projektet den 12 september föredras och godkännas av ESF:s generaldirektör innan den lämnas vidare till strukturfonden för slutgiltigt besked vilket beräknas komma i mitten

av oktober. Om projektet beviljas startar det 1/11- 2011 med en mobiliseringsfas och 1/3-2012 med verksamhet för romer på daglig basis. Projektiden sträcker sig till 30/6- 2014 med möjlighet till förlängning. Av den förhandsinformation vi fått är Romane´ buca´ det enda romska projekt som återstår i ansökningsomgången, de andra har avslagits på ett tidigt stadium då de inte uppfyllt kraven i ansökningsomgången bl a gällande samverkan mellan flera regioner, avsaknad av projektägare och brister i budget. En osäkerhetsfaktor i vår ansökan är Stockholmsregionens medfinansiering som måste vara löst till den 12 september. I övrigt uppfattar vi våra möjligheter att få igenom projektet som mycket goda.

För personalen – Projektets förutsättningar

I projektansökan för RiAS budgeterades för två halvtidstjänster. Den ena, kombinerad tjänst som projektledare och coach tillsattes 1/1-2011 medan beslut om medel för den andra halvtiden fattades först senare under våren. Det gjorde att projektledaren ensam på halvtid bemannade verksamheten. Behovet av rekrytering avsåg en person med kompetens och erfarenhet både av stödjande arbete inom socialtjänsten och av arbetsmarknadsinriktat arbete. För att möta upp målgruppens behov var det önskvärt med en manlig anställd. Då det drog ut på tiden med rekryteringen anställdes efter rekommendationer en jobbcoach med tidigare erfarenhet från arbetsförmedlingen på 50 % under två månader (3/5-30/6) för att avlasta projektledaren tills en person med rätt kompetens kunde rekryteras.

Under april när ESF utlysningen kom och projektetide och ansökan skulle arbetas fram under några veckor blev situationen ohållbar. För att lösa gruppens behov av kontinuitet anställdes Orienteringskursens handledare på timme under två veckor så att projektledaren kunde frigöras för arbetet med ESF ansökan.

I juni blev rekryteringen klar. Då verksamheten skulle ha semesterstängt under juli bestämdes att anställningen skulle påbörjas 5 augusti. Efter semestrarna kom beskedet att den nyanställda sagt upp sig då han blivit erbjuden heltidsjobb på annat håll.

Med tanke på rekryteringsprocessens längd och det sviktande antalet sökande till Orienteringskursen och RiAS och att projektet i dess nuvarande form upphör vid årsskiftet känns det inte aktuellt att gå ut med en ny annons. Kontakt har tagits med en hälsocoach som var en intressant sökande från förra rekryteringen och som är intresserad att jobba i projektet under under hösten. I vilken omfattning är ännu inte klart.

För personalen – Genomförande och process

Som beskrivits i tidigare stycke har projektet under långa perioder bemannats av endast en halvtidsanställd. Det har varit ett tungt och splittrat arbete att både vara projektledare för pågående projekt, arbeta och skriva fram ett ESF projekt, bedriva uppsökande verksamhet och arbeta med gruppaktiviteter och enskilt stöd till de inskrivna i RiAS.

Utifrån det har uppdraget att sprida kunskap och kulturkompetens endast kunnat ske i enskilda möten kring individen med undantag av VUC och Miroi där vi har haft ett kontinuerligt behov av samverkan för att få processen att löpa och kunna ta lärdom och ändra inriktning vid behov. Vi har haft återkommande uppföljnings och planeringsmöten och genomfört ett gemensamt studiebesök till Sundbybergs folkhögskola för att ta del av deras mångåriga erfarenhet av att utbilda romer.

När det gäller vidare beskrivningar av process, genomförande och resultat i organisationen redovisas de inte vidare i delrapporten utifrån de förutsättningar som beskrivits utan kommer att behandlas i slutrapporten.

Datum
2011-08-31

Underskrift

.....
Projektledare

Christina Löfgren
Namnförtydligande